

Je, dat de Synode met deze broeders ten volle overtuigd is, dat alle uitspraken der Gen. Synode benevens de belijdenisschriften der kerken ten allen tijde appellabel zijn aan het Woord Gods;

4e, dat zij genoemde dienaars ten overvloede verwijst naar de nadere toelichting van de besluiten der Synode die vanwege de Synode binnen enkele dagen zullen gepubliceerd worden.

Van dit besluit wordt mededeeling gedaan aan de dienaars des Woords J. C. Rollmann en P. Ch. v. d. Vliet te Utrecht.

Hier toe werd met algemeene stemmen besloten.

De praeses — Dr. K. Dijk — las hierop het volgende besluit: De Generale Synode, terugkomende op haar besluit van 12 Maart j.l. om Dr. J. G. Geelkerken voor den tijd van drie maanden te schorsen in zijn dienst wegens zijn weigering om de verklaring, door de Synode van hem gevraagd, te ondertekenen en wegens zijn voortdurend verzet tegen kerkelijke vergaderingen, wier gezag hij niet erkennen wilde, omdat Dr. Geelkerken zich aan deze schorsing niet heeft onderworpen, daarmede getoond heeft in zijne afdwaling te volharden, aan de wettige besluiten der Generale Synode zich niet te willen onderwerpen en tot openbare scheurmaking is overgegaan, besluit thans volgens Art. 80 K.O. hem uit zijn ambt als Dinaar des Woords bij de Geref. Kerken af te zetten.

Mededeeling van dit besluit zal geschieden aan Dr. J. G. Geelkerken, aan de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid, de classis Amsterdam en de Particuliere Synode van Noord-Holland en alle Geref. Kerken in Nederland, Bentheim, Oost-Friesland, België en Ned. Oost-Indië.

Over dit besluit werd hoofdelijk gestemd. Alle praeadviserende leden stemden voor. Prof. Dr. S. Greydanus onder het voorbehoud, dat hij niet was voor het argument „het verzet tegen de kerkelijke vergaderingen”. Ook alle leden stemden voor. De afgevaardigden van Noord-Holland stemden niet mee, doch conformeerden zich aan het besluit.

De praeses las hierop voor het afzettingbesluit, luidende:

De Generale Synode van de Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Assen 17 Maart 1926, constaterende dat zij, niettegenstaande de Generale Synode bij haar besluit van 12 Maart j.l. volgens Art. 80 K.O. voor den tijd van drie maanden geschorst had in Uwe ambtelijke bediening, U aan dit besluit niet heeft onderworpen, maar op Zondag 14 Maart j.l. tot tweemaal toe in de bediening des Woords zijt voorgegaan in de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid;

overwegende, dat zij daarmede openlijk getoond hebt van de gelegenheid, door de Generale Synode U gegeven om U te beraden, tot verontmoediging te komen en Uwe afdwaling te bejijden, geen gebruik te willen maken, maar integendeel, trots de ernstige vermaning der Gen. Synode, in Uwe afdwaling te volharden;

van oordeel, dat zij bovendien door U niet te onderwerpen aan het schorsingsbesluit der Generale Synode tot het uiterste zijt voorgegaan in Uwe verzet tegen het wettig gezag, dat naar Gods Woord, de Belijdenis in de Kerkorde aan de Kerken in haar meerdere vergaderingen is geschonken, zoodat dit tot openbare scheurmaking in Uwe Kerk heeft geleid;

ziet zich tot haar diep leedwezen genoodzaakt, terugkomende op haar besluit van 12 Maart j.l., reeds thans volgens Art. 80 K.O. wegens Uwe afwijking van de leer onzer Kerken, Uw hardnekkig verzet tegen alle kerkelijke vermaningen en Uwe daad van openbare scheurmaking in de Kerk des Heeren U te ontsietten uit Uw ambt van Dinaar des Woords bij de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zonder hoofdelijke stemming werd dit besluit aangenomen. De praeses las hierop het besluit met betrekking tot den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, luidende:

De Generale Synode;

overwegende, dat de Kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid zijn dienaar des Woords Dr. J. G. Geelkerken inplaats van hem te vermanen, zoodat zijn plicht was, aan de billijke wenschen der meerdere kerkelijke vergaderingen toe te geven, voortdurend gestijfd heeft in zijn verzet;

overwegende, dat zelfs toen de Gen. Synode van Dr. J. G. Geelkerken de ondertekening vroeg van de door de Synode hem voorgelegde verklaring en een drietal Deputaten naar den Kerkeraad zond om dezen te verzoeken zijn invloed op Dr. Geelkerken te gebruiken, teneinde hem tot die ondertekening te bewegen, de Kerkeraad geweigerd heeft aan dit verzoek te voldoen;

overwegende, dat toen de Generale Synode in haar besluit van 12 Maart 1926 Dr. J. G. Geelkerken voor den tijd van drie maanden geschorst heeft in zijn ambtelijke bediening, de Kerkeraad hem desniettemin gehandhaafd heeft in zijn ambt en Zondag 14 Maart hem heeft laten optreden in den dienst des Woords;

overwegende, dat de ouderlingen daardoor op zeer ernstige wijze tekort zijn geschoten in hun Goddelijke roeping om toezicht te houden op den dienaar des Woords, opdat geen vreemde leerings worden voorgesteld en de Kerkeraad in zijn geheel zich schuldig heeft gemaakt aan openbare scheurmaking;

besluit de ouderlingen en diakenen, die medegewerkt of zich geconformeerde hebben aan het besluit van den Kerkeraad van 13 Maart om Dr. Geelkerken te handhaven in zijn ambtelijke bediening, uit hun ambt als ouderling of diaken te ontsietten, terwijl aan den Kerkeraad van Amsterdam wordt opgedragen met de broeders ouderlingen uit Amsterdam-Zuid, die aan deze openbare scheurmaking niet deelnemen, ten spoedigste tot verkiezen van nieuwe ambtsdragers over te gaan, deze te bevestigen in hun ambt en aldus den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid opnieuw te formeeren.

Mededeeling van dit besluit zal geschieden aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, aan de ouderlingen en diakenen, die tot het besluit van den Kerkeraad van 13 Maart hebben meegewerkt, aan den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam, aan de Classis Amsterdam, de Part. Synode van Noord-Holland en aan alle Geref. Kerken in Nederland, Bentheim en Oost-Friesland, Rijn-Pruisen en Westfalen, België, der Classis Batavia en der Classis Buenos Aires.

Van de adviseerende leden stemde Prof. Greydanus tegen. Van de leden verklaarde Dr. W. A. van Es zich aan het besluit der Synode te conformeerden, met behoud van eigen gevoelen. De overige leden stemden allen voor.

De praeses las het besluit, met de vorige beslissing voortvloeiend, luidende:

Voorts wat betreft de ouderlingen:

De Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Assen 17 Maart 1926, constaterende, dat zij, nadat de Generale Synode 12 Maart besloten had, Dr. J. G. Geelkerken volgens Art. 80 K.O. te schorsen wegens zijn afdwaling in de leer en zijn voortdurend verzet tegen het wettig gezag der meerdere vergaderingen, medegewerkt heeft aan het besluit, door den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid genomen in zijn vergadering van 13 Maart j.l. om hem desniettemin staande te handhaven in zijn ambtelijke bediening;

van oordeel, dat zij daardoor Uw plicht verzaakt hebt om toezicht te nemen op de leer der dienaars des Woords, teneinde alles tot stichting der Kerk gericht moge worden en dat geen vreemde leerings worden voorgesteld en bovendien U schuldig hebt gemaakt door Uw verzet tegen het wettig besluit der Gen. Synode aan openbare scheurmaking in de Kerk des Heeren;

ziet zich tot haar diep leedwezen genoodzaakt, U volgens Art. 80 K.O. als ouderling van de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid te ontsietten uit Uw ambt.

Voorts wat betreft de diakenen:

De Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Assen 17 Maart 1926, constaterende dat zij U hebt geconformeerde aan het besluit van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, genomen in zijn vergadering van 13 Maart 1926 om Dr. J. G. Geelkerken in zijn ambtelijke bediening te handhaven niettegenstaande de Gen. Synode hem volgens Art. 80 K.O. voor

den tijd van 3 maanden geschorst had wegens zijn afdwalingen in de leer en zijn voortdurend verzet tegen het wettig gezag der meerdere kerkelijke vergaderingen, van oordeel dat zij U daardoor schuldig heeft gemaakt aan de zonde van openbare scheurmaking in de kerk des Heeren;

ziet zich tot haar diep leedwezen genoodzaakt U volgens Art. 80 K.O. als diaken der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid te ontsietten uit uw ambt.

De namen van de ouderlingen, aan wie dit stuk zal worden toegezonden, zijn:

K. v. d. Berg, H. Bonda, C. Breevoort, Jb. de Bruijn, M. de Bruin, D. van Commenee, P. van Dongen, H. van Dijk, A. de Froe, H. van Gesker, W. van Hartingsveld, P. Hoogewoud, R. van Houten, H. van Luin, P. G. Molenaar, A. Naafs, D. Nuolet, J. J. Pasmooij, G. Prins, W. C. Ristjouw, M. van der Starre, E. K. Talsma, W. G. A. J. ter Haar, J. Vrenhof, J. J. de Visser, B. van Waarden, J. H. de Wijn.

De namen van de diakenen, die zijn aigezet, luiden:

J. E. H. van der Born, C. J. Bas, C. van Dusseldorp, N. L. Flippe, A. Gerritse, C. de Geus, H. J. Hoogti, J. de Jong, G. Koster, D. van der Laan, J. H. van der Lichte, J. H. Haan, G. J. Nijenhuis en D. v. d. Plas.

Ook deze besluiten werden z.h.st. vastgesteld.

De praeses deelde nog mee, dat in comité-generaal zijn aangenomen de volgende besluiten, die thans in de openbare zitting worden overgebracht:

1. Indien de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid de schorsing niet erkent en toch zich in het kerkverband wil handhaven, dan zullen de Kerkeraadsleden, die zich aan deze openbare scheurmaking schuldig maken, door de Generale Synode worden afgezet en de Kerkeraad van Amsterdam worden gemachtigd om met behulp van de getrouw gebleven ouderlingen en diakenen en het beter deel der gemeente ten spoedigste opnieuw den Kerkeraad te formeeren en dezen in hun ambt te doen bevestigen.

2. Wanneer op andere plaatsen dan te Amsterdam-Zuid de predikanten of kerkeraden zich openlijk aan de zijde van Dr. Geelkerken en den schismatischen Kerkeraad mochten stellen, moeten de Classis terstond optreden om hen te vermanen en wanneer zij desniettemin volharden, hen schismatisch verklaren en afzetten.

3. Mocht in een of andere Classis de meerderheid met Dr. Geelkerken medegaan, dan moet terstond door het trouwe deel een tegen-classis worden geformeerd.

4. Attestaties, door een schismatischen Kerkeraad afgegeven, mogen door onze kerken niet meer worden aangenomen zonder nader onderzoek.

5. De Gen. Synode benoemt een Commissie van advies, die ook volmacht ontvangt om wanneer elders dan in Amsterdam-Zuid scheuring ontstaat van advies te dienen; voor elk provinciaal ressort zal een deputaat worden aangewezen, die daarbij deze commissie ter zijde zal staan, voor zoover het zijn provinciaal ressort betreft.

6. Als leden der commissie van advies worden benoemd Prof. Dr. F. W. Grosheide, Prof. Dr. H. H. Kuyper, Ds. Schouten, Mr. Grosheide en Mr. de Wilde, terwijl voor de provinciale ressorten worden aangewezen voor: Zuid-Holland (Noord) Dr. K. Dijk; Zuid-Holland (Zuid) Ds. van Lummel; Zeeland Ds. J. H. Telkamp; Utrecht Dr. Kaajan; Gelderland Ds. Kunst; N.-Brabant en Limburg Ds. Donner; Overijssel Prof. Bouwman; Drenthe Dr. Thijs; Friesland (Noord) Ds. Klaarhamer; Friesland (Zuid) Ds. Koopmans; Groningen Ds. Miedema.

7. Er zal een open brief aan alle kerken worden gezonden om ze in te lichten en te waarschuwen voor scheurmaking; deze taak wordt opgedragen aan Ds. C. W. E. Ploos van Amstel, Prof. Dr. J. Ridderbos en Dr. J. Thijss.

De praeses sprak hierop een slotwoord.

Ik heb aan de gevallen besluiten niet veel meer toe te voegen. Ik zou dan moeten herhalen, wat de praeses Vrijdagavond gezegd heeft. En dat is niet noodig.

Ik wil dit uitspreken, dat wij met diep leedwezen tot deze besluiten zijn gekomen. We hadden het graag anders gewild en ruime stof tot danken gehad als Dr. Geelkerken het besluit had genomen, zich aan de beslissingen der Synode te onderwerpen.

En toch moesten wij deze besluiten nemen, omdat wij de beslissingen genomen hebben in de wetenschap dat het Woord Gods eischt absolute onderwerping.

Wij gedenken ook aan Dr. Geelkerken en de broeders van Amsterdam-Zuid. Het is onze bede, dat God dezen weg mag gebruiken, om hen te leiden tot verontmoediging. Als wij elkaar weer mogen ontmoeten in vrede en eensgezindheid, zal ons dat zijn tot groote vreugde en zullen wij God danken, dat de breuk hersteld is.

Wij leggen zoo de zaak in de hand des Heeren en gelooven, dat God voor Zijn Kerk zorgen zal.

Besloten werd, de acta dezer zitting vastgesteld worden door het moderamen.

Voorts stelde de praeses voor, de vergadering nog niet definitief te sluiten, maar de Synode te verdragen, omdat allerlei moeilijkheden kunnen voorkomen, die het zouden noodzakelijk maken, weer bij elkaar te komen.

Standaard zong de vergadering nog Ps. 90:9, waarna de praeses vooringing in een innig gebed en te ruim half 10 de vergadering sloot.

Het Rapport der Dogmatisch-Exegetische Commissie.

II.

IV. De klaarblijkelijke zin van het Paradijsverhaal.

De vraag is thans, of het standpunt, door Dr. G. in dezen ingenomen, in overeenstemming is te brengen met het ook door hem beleden gezag der Heilige Schrift.

Naar het oordeel Uwer Commissie is dit niet het geval, daar het — al moge de bedoeling een andere zijn — metterdaad dubieus stelt hetgeen door de Heilige Schrift duidelijk wordt geleerd.

1. Om dit aan te toonen, is het natuurlijk niet voldoende, te zeggen, dat het Schriftverhaal gewaagt van twee bijzondere Paradijsboomen en van een slang, die heeft gesproken. In zijn Memorie (bl. 2) spreekt Dr. G. van een (naar zijn meening onder ons bestaande) Schriftopvatting, die het zich gemakkelijk maakt door zich aan de letter der Schrift vast te klampen; en merkt op, dat ze wel het Ethische gevaar van vervuhting voorkomt, maar toch aan de Schrift geen recht doet. Wij willen voor een dergelijke opvatting alteminst het pleit voeren. Bij de uitlegging der Schrift gaat het er om, hare bedoeling vast te stellen; en deze valt volstrekt niet altijd samen met den letterlijken zin der woorden. Zoo werkt de profetie keer op keer met symbolen en beelden, en is over het algemeen het gebruik van figuurlijke taal in de H. Schrift zeer verbreid.

Hiermede is echter natuurlijk niet gezegd, dat we maar willekeurig zouden mogen aannemen, dat woorden of uitdrukkingen der Schrift figuurlijk zijn bedoeld. Het springt in het oog, dat men vooral van de heilige geschiedenis op deze wijze zou kunnen maken wat men wilde, en het is dan ook bekend, dat dit meermalen is geschied.

Zal men aan figuurlijke taal mogen denken, dan moet daarvoor een geldige grond zijn bij te brengen. En in geen geval zal het geoorloofd zijn, wanneer het in strijd zou komen met de blijkbare bedoeling van het Schriftverhaal.

Wij kunnen hier met instemming aanhalen wat Dr. G. uitsprekt in zijn Memorie (bl. 11):

„naar mijn gevoelen moet de Schrift *zelve* het criterium zijn, dat besluit (beslist?), hoe een verhaal, dat zij geeft, naar geheel en onderdelen is op te vatten”; en terecht noemt hij dan verder als een der hierbij beslissing gevende vragen deze: „of het uit den aard en den inhoud van het verhaal zelf voortvloeit”. Nu kan het aan geen twijfel onderhevig zijn, of de Schrift

sprekt in Gen. 2 en 3 van een hof in den eigenlijken zin des woords, gelegen op een bepaalde plaats op de aarde; en het verblijde ons, uit Dr. G.'s mondelinge toelichting te vernemen, dat dit ook zijn meening is. Het Schriftverhaal noemt echter naast de andere boomen „den boom des levens in het midden van den hof, en den boom der kennis des goeds en des kwaads”, Gen. 2:9; vgl. vers 16, 17. Maar dan is het, naar den boven genoemden regel, ook niet tegen te spreken, dat de „boom des levens” en de „boom der kennis des goeds en des kwaads” (hoezeer ze in karakter ook van de andere boomen onderscheiden mogen zijn geweest) toch, evengoed als deze, boomen in den eigenlijken zin des woords en dus zintuiglijk waarneembaar moeten zijn geweest.

Deze conclusie wordt door Dr. G., gelijk uit het bovenstaande bleek, niet aanvaard; en in de mondelinge toelichting noemde hij dit zelfs scholastiek. Dit herinnert aanstonds aan hetgeen hij in zijn Memorie (bl. 2) opmerkt aangaande de door hem bestreden Schriftopvatting, dat zij, „na vrijwel iedere mededeeling der Schrift letterlijk” te hebben genomen, daartuit vervolgens op zuiver rationalistische wijze scholastisch deduceert”. (Vgl. ook Oude Vragen bl. 10.)

Hoewel ook wij het nu allerniinst willen opnemen voor het aanwenden van rationalistische en scholastische methodes in de Schriftverklaring, moeten we toch opmerken, dat indien Dr. G. onder deze door hem bestreden methode ook verstaat het trekken van een conclusie als boven werd gemaakt, we ons met zijn exegetische methode alteminst kunnen vereenigen. Veleer zijn we van oordeel, dat men door dit als scholastisch te verwerpen, de deur opent voor allerlei willekeurige „uitlegging” der Schrift, die zich aan de door het verband gestelde eischen naar gelieven zou kunnen onttrekken. De Heilige Schrift zou dan niet meer naar onze belijdenis een duidelijk boek zijn, maar een zeer duister boek worden; en allerlei subjectieve indrukken en invallen zouden vrij spel verkrijgen. Iets wat natuurlijk ook Dr. G.'s bedoeling niet is, maar hier door ons toch moet worden genomen als het logisch gevolg van de methode, door hem in dit bepaalde geval aangewend.

2. Kan het dus aan geen gegronnen twijfel onderhevig zijn, wat in dezen de bedoeling der Schrift is, dan is ook niet te aanvaarden de stelling van Dr. G., dat het hier enkel gaat over een kwestie van exegese of opvatting. Er zijn in den loop der eeuwen reeds heel wat „opvattingen” of „verklaringen” van bepaalde Schriftgedeelten gegeven, die feitelijk neerkwamen op een weg-exegese van de Schrift; en Dr. G. zal met ons van meening zijn, dat geen vrijheid van exegese hiertoe ooit recht kan geven. Formeel moge men dan nog van een andere „opvatting” kunnen spreken, materieel komt het toch op niets anders neer dan op een aanstaan van den Schriftinhoud zelf. Zoo nu moet ook in dit geval naar het oordeel Uwer Commissie worden gered, dat Dr. G.'s onzeker stellen van de zintuiglijke waarneembaarheid van de bedoelde bijzonderheden der Paradijs-geschiedenis metterdaad is — al nemen we gaarne aan, dat het door hem niet zoo is bedoeld — een disputabel stellen van wat de Schrift ons in dezen duidelijk leert, en als zoodanig in strijd komt met wat in art. 4 en 5 der Ned. Geloofsbekentenissen aangaande het gezag der Heilige Schrift wordt beleden. Daarom moet ook worden geoordeeld, dat Dr. G. ten onrechte weigert, de boven door ons aangegeven opvatting „als de eenig mogelijke en uitsluitend ware” te erkennen (zie boven, II sub 3).

3. Is dit de hoofzaak, er is toch verder nog op te wijzen, dat ook in ander opzicht de meening van Dr. G.: „onze belijdenisschriften zeggen omtrent deze gangbare exegese niets”. („Op weg naar de Synode” bl. 44) niet juist kan worden geacht. Al worden deze dingen in onze belijdenisschriften niet opzettelijk ter sprake gebracht, toch ontbreken de uitdrukkingen niet, waaruit blijkt, in welken zin het Paradijsverhaal met zijn bijzonderheden door de belijdenisschriften wordt verstaan. We wijzen daartoe op de volgende uitdrukkingen: Ned. Gel. Bel. art. 14: „gebed des levens”; en: „geschapen uit het stof der aarde”; art. 17: „bevende vloed”; art. 23: „welke al bevende zich met vijgebladeren bedekken wilde”; Heid. Catechismus, antw. 7: „onze eerste voorouders Adam en Eva in het Paradijs”; en antw. 19: „hetwelk God Zelf eerst in het Paradijs heeft geopend”.

4. Voorts kan allerniinst worden gezegd, dat het slechts een zeer geringe zaak is, indien iemand aangaande deze dingen een meening koestert, die niet met de Schrift in overeenstemming is.

Het geldt hier een hoofdstuk der Heilige Schrift van geheel eenige betekenis. In een geschiedenis van zoo ontzaglijk gewicht als de hier beschrevene is van tevoren waarschijnlijk, dat ook de bijzonderheden een groot belang zullen hebben.

Zoo is het dan ook in dogmatisch opzicht zeker niet zonder betekenis, dat de vermelding naar luid van het Schriftverhaal tot den mensch kwam van buiten af, door middel van een dier en op zintuiglijk waarneembare wijze. Ook hangt met de zintuiglijke waarneembaarheid van den boom der kennis des goeds en des kwaads en van zijn vrucht samen het geringe van den eisch van het proefgebed, dat door den mensch zoo gemakkelijk geboden had kunnen worden en dus het diepschuldig karakter van „mensen overtrede”.

5. Voorts is de zaak ook van te meer belang om de consequenties, die eruit zouden voortvloeien.

Wel bleek ons, dat Dr. G. een aardich Paradijs in den eigenlijken zin des woords met ons aanvaardt. Indien echter de meening zou worden toegelaten, dat genoemde bijzonderheden misschien niet zintuiglijk waarneembaar zijn geweest, dan zullen anderen aanstonds — en niet zonder grond — de conclusie trekken, dat we dan ook van heel het Paradijs niets met zekerheid kunnen zeggen.

Eveneens is ons gebleken, dat Dr. G. een proefgebed in den eigenlijken zin des woords aanvaardt. Maar op de vraag, wat dit dan inhoudt, kan hij feitelijk geen antwoord geven. Bij de mondelinge toelichting verwees hij — en natuurlijk terecht — naar Gen. 2:16 en 17; maar zoolang we geen concreet antwoord hebben aangaande de vraag wat onder dien „boom der kennis des goeds en des kwaads” is te verstaan, weten we ook niet, wat met de vrucht daarvan is bedoeld, en dus evenmin, wat de

1) Vergelijk ook de Walcherse artikelen V: „en gelijk hun hoofd (n.l. van de duivelen) Adam in het Paradijs door zijn arglistigheid verleid heeft, misbruikende de natuurlijke slang als een werktuig, enz.”

Hierbij zij ten overvloede nog opgemerkt, dat ook in de Gereformeerde confessie buiten ons vaderland duidelijk blijkt, dat de Geref. kerken soortgelijke bijzonderheden in het Paradijsverhaal als de hier besprokene steeds in eigenlijken, letterlijken zin hebben opgevat.

Conf. Helv. Post., VII: quod Deus collocavit eum in paradysum, subiecitque ei omnia (Gen. 2).

Groot Westminter Catech. antw. 17: „hominem creavit, marem quidem foeminamque; viri corpus e terrae pulvere, foeminae autem e costa viri fabricavit; imbutque animabus viventibus, rationalibus, ac immortalibus.”

Groot Westm. Catech. antw. 21: Primi nostri parentes, libertati voluntatis suae permissi, Satanæ tentatione inducti, mandatum Dei transgressi sunt e fructu vetito comedendo, coque factis, statu innocentiae, in quo creati fuerant, exciderunt.

Westminter Conf. Cap. VI, 1: Primi parentes Satanæ subtilitate ac tentatione seducti, fructus vetiti esu peccaverunt.

Conf. Scotica, II: „... vir a muliere, mulier a serpente decepta; vir mulieris voci obtemperans, uterque comminatione iniuncta adversus Dei maiestatem, qui aperte antea mortem illi comminatus fuerat, si de arbore vetiti gustassent.”

Westminter Conf. Cap. VII, 2: Primum foedus cum hominibus initum erat, foedus operum, quo vita Adam promissa erat, eiusque in eo posteris, ab conditione obedientiae perfectae ac personalis. Vgl. Helv. Form. Consensus, VII—X (Canones).

Helv. Form. Consensus, Canon VIII: Id ipsum enim non arbor duntaxat vitae Adamo praefiguravit.

zijn is van

moet eten.

Het bovenstaande geheel het verstaan verliezen, deze geschiede belienkelijke gemeente.

Daarenboven quentes dierge want het is n vattingen hulk met met hetz voordragen. I uit Gen. 2 en willekeur in menschen-uitl waarom iemand niet zou volgheden” oplev vrijheid wor

V. Nader

Natuurlijk te zien, in h meiten in sta te doen.

1. Een bel

lij noemt de

Nu wensch

Alleen mag

niet als band

Onder de b

door ons niet

waarde, maar

staan, ook va

brekkig. Daar

wetenschap d

bliven streve

van de door

die van belan

Daarom mag

den gesteld, w

gangbare mee

te toetsen en

node te werke

Gods voorzie

dienstbaar te

meer worde

Anders dan

kan ook deze

label blijft a

bind aan het

In zekeren

theoloog als

al breedvoer

missie hierop

Maar verde

de vrijheid va

bepaalde exeg

uitdrukkelijk

hierin gebou

het indienen

punt heeft in

En voorts

gebooden aan

de regel der

Of schoon

van deze alg

iets te vragen

van azien, v

maar veelme

het Paradijs

met Schrift

kwestie heb

gezegd.

2. Voorts

waarvoor Ge

noele opvat

deze, dat me

moet groeps

opvatting”, v

mate zouden

Nu wensch

voor de waar

klaring der

moelijkheden

open blijven

te lossen. In

om met het

zijn is van het gezegde, dat de mensch van die vrucht niet mocht eten.

Het bovenstaande zal voldoende zijn, om te doen gevoelen, dat geheel het verhaal van den val op deze wijze zijn concreetheit zou verliezen, en dat zou zeker — bij de groote beteekenis, die deze geschiedenis heeft voor de leer des heils — van de meest bedenkelijke gevolgen zijn voor het geloofsbewustzijn der gemeente.

Daarenboven hebben wij ons af te vragen, tot welke consequenties dergelijke methode van Schriftverklaring moet leiden, want het is niet genoeg, te constateeren, dat Dr G. genoemde opvattingen huldigt, maar men moet zich ook indenken, of anderen met hetzelfde recht andere afwijkende gevoelens kunnen voordragen. De grond toch, waarop hij enkele zaken en feiten uit Gen. 2 en 3 disputabel stelt, is geheel willekeurig, en zoodra willekeur in de exegese heilst, is niets in de Schrift tegen menschen-uitlegging veilig. Het valt dan ook niet in te zien, waarom iemand de methode, welke Dr G. toepast op Gen. 2 en 3, niet zou volgen bij andere Schriftgedeelten, welke „moelijkheden“ opleveren. Op die wijze zouden onze kerken voor leersvrijheid worden opengesteld.

V. Nadere toetsing van Dr Geelkerken's argumenten.

Natuurlijk mogen we niet nalaten, de vraag onder de oogen te zien, in hoeverre de door Dr Geelkerken bijgebrachte argumenten in staat zijn, aan boven gegeven beschouwingen afbreuk te doen.

1. Een belangrijke rol in Dr G.'s gedachtegang speelt wat hij noemt de vrijheid der exegese.

Nu wenschen ook wij daaraan allermint tekort te doen. Alleen mag, wat ook Dr G. natuurlijk toestemt, deze vrijheid niet als handelsoorzaak worden verstaan.

Onder de handen, waaraan de exegese is gebonden, wordt ook door ons niet de traditie gerekend. Natuurlijk heeft deze haar waarde, maar ze mist bindend gezag. Ons kennen en ons verstaan, ook van den zin der Schriften, is altijd ten deele en gebrekkig. Daarom heeft de exegese als onderdeel der theologische wetenschap de taak om steeds naar verheldering van inzicht te blijven streven, en daarbij ook een dankbaar gebruik te maken van de door andere wetenschappen verstrekte nieuwe gegevens, die van belang zijn voor het verstaan van den zin der Schrift. Daarom mag dan ook aan de exegese allermint de eisch worden gesteld, dat zij zich in alles zal houden aan de onder ons gangbare meeningen. Veelver heeft ze de taak, om die meeningen te toetsen en zoo noodig te corrigeren, en zoo voor haar deel mode te werken om alle nieuw en vermeerderd licht, dat onder Gods voorzienig bestel op de Schrift wordt geworpen, daartoe dienstbaar te maken, dat ons inzicht in de Godsopenbaring steeds meer worde verhelderd en verrijkt.

Anders daarentegen staat het met de Belijdenis der kerk. Wel kan ook deze nooit binden in absoluten zin, daar ze altijd appelblijft aan de Heilige Schrift, maar daarmede is toch de band aan het gezag van de Belijdenis niet illusoir geworden.

In zekeren zin geldt dit reeds voor den wetenschappelijke theoloog als zondanig. Vooral met het oog op de in dezen nog al breedvoerige uiteenzettingen der Memorie meent Uwe Commissie hierop nadruk te moeten leggen.

Maar verder hebben wij hier rechtstreeks slechts te doen met de vrijheid van den ambtsdrager der kerk in het voordragen van bepaalde exegetische opvattingen; en deze is (wat ook Dr G. uitdrukkelijk heeft toegestaan en trouwens vanzelf spreekt) ook hierin gebonden aan de Belijdenis, zoolang hij althans niet door het indienen van een gravamen zijn bezwaar tegen een bepaald punt heeft ingebracht.

En voorts behoort het nauwelijks betoog, dat de exegese is gebonden aan het gezag der Heilige Schrift en dat hierbij ook de regel der *analogia fidei* tot zijn volle recht moet komen.

Ofschoon er nu ook op de wijze, waarop Dr G. ten opzichte van deze algemeene beginselen positie klemt, misschien nog wel iets te vragen of op te merken zou zijn, kunnen we toch hiervan afzien, omdat het eigenlijke geschil niet hierover loopt; maar veelmeer over de concrete vraag, of een „opvatting“ van het Paradijsverhaal als door Dr G. mogelijk wordt geacht, niet met Schrift en Belijdenis in strijd komt. En aangaande deze kwestie hebben wij in het bovenstaande reeds onze meening gezegd.

2. Voorts gewaagt Dr G. meermalen van de „moelijkheden“, waarvoor Gen. 3, verstaan in den zin van wat hij de „traditionele opvatting“ noemt, ons plaatst. Blijkbaar is zijn bedoeling deze, dat men met het oog op deze moeilijkheden steeds het oog moet geopend houden voor de mogelijkheid van een „andere opvatting“, waarbij deze moeilijkheden of niet of in mindere mate zouden bestaan.

Nu wenscht Uwe Commissie allermint het oog te sluiten voor de waarheid, dat het theologisch denken, en bij de verklaring der Heilige Schrift en op ander terrein, voortdurend moeilijkheden op zijn weg ontmoet, dat er ook steeds vragen open blijven, die wij niet, althans nu nog niet, vermogen op te lossen. In zover blijft er ook steeds reden voor den theoloog, om met het door vroegere geslachten gevondene zich niet zonder meer tevreden te stellen; maar te zoeken naar meer licht, om zoo mogelijk op verschillende vragen een juist en meer bevredigend antwoord te vinden dan tot dusver was geschied. Wanneer Dr G. het hiervoor wenscht op te nemen, willen we dit streven op zichzelf gaarne waardeeren.

Alleen, men heeft zich hierbij ernstig voor doelpaden te wachten. Zoo heeft men voor alle dingen dit vast te houden, dat ook alle onopgeloste moeilijkheden ons nooit mogen weerhouden om ons onvoorwaardelijk te buigen voor het gezag der Heilige Schrift; en dat daarom de maatstaf voor de exegese niet mag zijn, welke verklaring de minste moeilijkheden aan ons denken biedt, maar welke verklaring door de Schrift zelf wordt gescreven, iets waarin Dr Geelkerken het zonder twijfel met ons eens is, maar wat in de praktijk wel eens te veel uit het oog kan worden verloren en daarom gedurig weer op den voorgrond moet worden gesteld.

Voorts is ook van groot belang, dat men zich niet moet laten leiden door allerlei vage voorstellingen, maar zich van het karakter der moeilijkheden helder rekenschap geve, en ook vraag, in hoeverre ze aanleiding zouden kunnen zijn om een gangbare verklaring prijs te geven.

Vooral is steeds eisch een groote voorzichtigheid in het aanvaarden van de z.g.n. resultaten der wetenschap, in welker naam zoo dikwijls de onhoudbaarheid is bewerd van dingen, die de Schrift duidelijk leert. Door deze voorzichtigheid uit het oog te verliezen, heeft menigen en aan het gezag der Schrift afbreuk gedaan, en ook de wetenschap in discredit gebracht.

Met het oog hierop hadden wij wel gaarne gezien, dat Dr Geelkerken ons duidelijk had kunnen maken, welke moeilijkheden hem ertoe hebben gebracht aangaande den letterlijken zin der aangehaalde Schrift-uitdrukkingen twijfel te gaan koesteren.

3. Het bovenstaande vindt een meer speciale toepassing ten opzichte van datgene wat Dr G. opmerkt aangaande de resultaten van het onderzoek van de Oud-Oosterse wereld, en hun beteekenis voor het verstaan van het Oude Testament. Zoo zegt hij in de brochure „Oude Vragen“, bl. 11:

„Meer nog, *isder*, wie dan ook, die zelfs maar iets weet en van het licht, dat nieuwe kennis van de oud-Oosterse wereld op het Oude Testament — ook op de z.g. „Oergeschiedenis“, welke in Genesis 1-10 is vervat — geworpen heeft, en van de moeilijke vraagstukken, welke daardoor tevens aan de exegese der hoofdstukken in den weg zijn gelegd, zal waarlijk dat „raaisel“ niet zoo raadselachtig vinden, maar ook gemeten zijn van den waan, alsof wij b.v. in het verhaal van schepping en zondval, gelijk Gen. 1-3 ons dit brengt, zoo ongeveer hetzelfde voor ons hebben als de beschrijving door en onder tijdsgeenoten van een gebeurtenis, die zich nog derz dagen voor onze ogen afspeelt, zoodat het heelmaal niet

moelijk zijn zou zich precies voor te stellen, hoe alles daarbij zich heeft toegedragen.“

Naar aanleiding dezer uitslating heeft Uwe Commissie aan Dr G. een vraag gesteld (no. 7), die o.a. inhoudt, of naar zijn meening dit meerder licht grond geeft voor de bij hem blijkbaar bestaande onzekerheid aangaande den zin der meergenoemde elementen van het verhaal van Gen. 3. Het antwoord hierop luidt in hoofdzaak (Memorie bl. 16): „De nieuwe kennis van de Oud-Oosterse wereld heeft met de vraag: realiteit of niet, niets te maken; dit is een vraag van geloof. Maar wel is daardoor de vraag aan de orde, of we er zijn, wanneer wij al die bekendmakingen zonder onderscheid verstaan in een zin, waarbij wij geen rekening houden met wat de kennis der Oud-Oosterse wereld ons leert.“

Van de in den eersten hier aangehaalden zin uitgesproken gedachten nemen we gaarne nota. Wat echter het boven aangegeven gedeelte onzer vraag betreft, moet worden geconstateerd, dat Dr G. slechts antwoordt met een algemeene opmerking aangaande de noodzakelijkheid van een rekening houden met wat de kennis der Oud-Oosterse wereld ons leert.

We mogen hieruit zeker wel affeiden (en de mondelinge toelichting heeft dien indruk bij ons versterkt), dat Dr G. bij het schrijven van het bovengenoemd citaat aangaande de door dit nieuwe licht aan de orde gestelde moeilijke vraagstukken is afgegaan op een vagen indruk, zonder eenig speciaal gegeven te kunnen noemen, waardoor het goed recht van wat hij noemt de „traditionele opvatting“ van Gen. 3 twijfelachtig zou worden gemaakt.

Hieruit moet o.i. volgen, dat Dr G. in dat citaat met zijn aanhef „ieder, wie ook, die zelfs maar iets weet, enz.“ meer heeft neergeschreven dan bij kon verantwoord. 3)

4. Het naar onze meening belangrijkste argument, door Dr G. voor zijn standpunt aangevoerd, is het beroep op het bijzondere, hooge karakter der Paradijsbedeeling en van de ons in het Paradijsverhaal beschreven zaken en feiten. Daarop wees hij in de preekcoupure en daarvan gewaagt hij ook later speciaal in verband met zijn weigering om de „traditionele exegese“ als de eenig mogelijke te erkennen („Op weg naar de Synode“, bl. 44). Nu berust het wijzen op het principiele onderscheid tusschen de Paradijsbedeeling en de bedeeling waarin wij leven ongeacht op een geheel Schriftuurlijke gedachte, en in zover kan men spreken van een poging, door Dr G. aangewend om zijn vindicieren van de mogelijkheid eener „andere opvatting“ op de Schrift zelf te gronden.

Toch kan deze poging allermint als geslaagd worden beschouwd.

In het algemeen is er geen enkel Schriftuurlijk argument bij te brengen voor de meening, dat het verschil tusschen den Paradijsstoestand en den toestand, waarin wij leven van zulk een aard is, dat daardoor de zin van de meer genoemde elementen van het Paradijsverhaal dubieus zou worden.

Voorts kan ook de hierbij gemaakte vergelijking tusschen de beschrijving van den staat der rechtvaardigen en die van den staat der heilichheid niet als bewijs worden aanvaard. Immers, al handelen beide openbaringen van een bedeeling, die verschilt van die waarin wij leven, hiernaast is op te merken, dat ze onderling principieel onderscheiden zijn, doordat de eene beschrijft dingen, die behooren tot het leven in den tijd, de andere dingen, die behooren tot het leven in de eeuwigheid; de eene geschied-beschrijving is, de andere profetie.

Het springt in het oog, dat het verwaarloozen van dit onderscheid en van het verschil in eischen, die de uitlegging van beide aan den Schriftverklarer stelt, bij een eenigzins consequente toepassing zou leiden tot zeer bedenkelijke gevolgen.

5. Uit het bovenstaande mag wel worden geconcludeerd, dat aan de door Dr G. bijgebrachte argumenten weinig waarde kan worden toegekend. Wij mogen niet nalaten, hierbij nog inzonderheid te wijzen op het feit, dat Dr Geelkerken, ofschoon daarop met nadruk werd aangedrongen, in gebreke bleef, in den inhoud van het betrokken Schriftdeel eenigen concreten en klemmenden grond aan te wijzen voor het in twijfel trekken van de zintuikelijke waarneembaarheid van de bovengenoemde zaken en feiten.

(Slot volgt.)

Conclusiën van het Rapport der Kerkrechtelijke Commissie.

(Slot.)

16e. dat het evenmin juist is, dat de Classis, wilde ze zelf zulke vragen stellen, eerst het onderteekeningformulier in werking zou moeten stellen, om daaraan deze bevoegdheid te ontleenen, aangezien:

a. deze bevoegdheid niet aan het onderteekeningformulier is ontleend, dat alleen de schriftelijke verbatim van de Diaken des Woords inhoudt, dat zij desgevraagd een nadere verklaring van hun gevoelen aangaande eenig stuk der leer zullen geven, maar jure suo aan elke kerkelijke vergadering toekomt, en dan ook steeds in de Kerk, nog vóór dit onderteekeningformulier bestond, is uitgeoefend;

b. de door de Classis gestelde vraag ook niet voldoende een positieve verklaring van Dr Geelkerken's gevoelen, maar alleen een negatieve verklaring aangaande een feit, dat hem ten laste was gelegd en een kerkelijke vergadering, die over zulk een aanklacht te oordeelen heeft, zoodanig een vraag ook afgedacht van het onderteekeningformulier, stellen mag, ten einde over de al of niet gezondheid dezer aanklacht te oordeelen;

17e. dat de Classis in deze moeilijke omstandigheden, toen Dr Geelkerken, daarbij gesteund door zijn Kerkeraad, weigerde de gevraagde verklaring af te leggen, volkomen gerechtvaardigd was de hulp in te roepen van de Deputaten ad art. 49 K. O., aangezien deze Deputaten juist aangewezen worden om in voorvallende zaken aan de Classis de helpende hand te bieden, maar dat het met het oog op de zelfstandige taak dezer Deputaten wel wenschelijk ware geweest, dat zij niet met de Deputaten der Classis één Commissie van Advies hadden gevormd;

18e. dat de Classis het recht had in zijn vergadering van 22 April 1925 op het advies der Deputaten ad art. 49 van Dr Geelkerken in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, in den zin van het onderteekeningformulier, betreffende hetgeen in Gen. 1-3 ons is medegedeeld, opdat hijken zou of zijn gevoelen in overeenstemming was met de Belijdenisschriften onzer Kerken, aangezien de zoogenoemde preekcoupure van Dr Geelkerken inderdaad uitslatingen bevat, welke redenen geven tot ernstige bedenking, wijl:

a. daarin een vergelijking wordt gemaakt tusschen den vorm van de openbaring aangaande den staat der rechtvaardigen en dien van de openbaring aangaande den staat der heilichheid, die aanleiding gaf, om te vrezen, dat Dr Geelkerken aangaande het Schriftverhaal van Gen. 3 een opvatting voorstond, die duidelijke mededeelingen der Schrift zou vervagen tot uitdrukkingen van onzekere beteekenis en daardoor met het in art. 4 en 5 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis beleden gezag der Heilige Schrift niet zou zijn overeen te brengen;

b. daarin een onderscheid wordt gemaakt tusschen datgene, waarvan uitdrukkelijk gezegd wordt, dat het is de goddelijke bekendmaking van een historisch feit, het feit van den zondval, en de bijzonderheden, waarvan dit niet wordt gezegd, maar alleen geconstateerd, dat er evenwel verklaringen van zijn als geleerde uitleggers;

c. deze bedenking was versterkt door het feit, dat Dr Geelkerken in de vergaderingen der Classis van 18 Maart en 1 April 1925 geweigerd had, hoerz daarop hij hem ook

werd aangedrongen, een verklaring te geven van zulk een aard, dat hij bovengenoemde bedenking had kunnen wognemen, terwijl hij daartoe (indien hetgeen gevraagd werd, niet in zijn bedoeling had gelegen) in de gegeven omstandigheden toch verplicht ware geweest, zoodat de Classis daarom genoegzamen grond had te verklaren, dat de „gewichtige oorzaken van nadenken“, waarvan het onderteekeningformulier spreekt (en waaronder naar het oordeel der Synode niet meer is te verstaan, dan dat het noodig was, „om van Dr Geelkerken nadere verklaring van zijn gevoelen te eischen“), aanwezig waren;

19e. dat de voorstelling, in verschillende protesten gegeven, alsof de Classis terwille van br. Marinus en diens aanklacht Dr Geelkerken suspect had verklaard en het onderteekeningformulier in werking had gesteld ten einde hem te dwingen nadere verklaringen af te leggen, waaruit zijn schuld of onschuld zou moeten blijken, daarom onjuist is, niet de feiten in strijd en berust op een geheel verkeerde voorstelling van wat het onderteekeningformulier bedoelt, aangezien:

a. de Classis de behandeling van de aanklacht van br. Marinus juist heeft geschorst, om duidelijk te doen uitkomen, dat het niet zijn aanklacht was, die de Classis „reden tot nadenken“ gaf, maar de inhoud van de zoogenoemde preekcoupure;

b. tegen deze „preekcoupure“ geen aanklacht door br. Marinus was ingediend, maar de Classis zelf tot inzicht was gekomen, dat deze „preekcoupure“ niet zoolver bedenking was;

c. daarom ook niet gehandeld is in strijd met de vermaning door de Dordtsche Synode bij het onderteekeningformulier gevoegd, dat „dit niet te verstaan zou zijn, alsof de preekanten daartoe altijd op een ierlijks behoeven gehouden waren, maar dan eerst als zij rechtvaardige oorzaken van suspicie zullen gegeven hebben, waarvan het oordeel zal staan aan de Kerkelijke vergadering“, daar niet op behoeven van br. Marinus of wien ook deze nadere verklaring van Dr Geelkerken is gevraagd, maar omdat de Kerkelijke vergadering zelf oordeelde, dat hiertoe rechtmatige oorzaak was;

d. het vragen van zulk een nadere verklaring volstrekt niet zeggen wil, dat daaraan vooraf zou moeten gaan een suspect-verklaring van den predikant of zulk een suspect-verklaring zou opgesloten liggen in de daad zelf, daar het onderteekeningformulier hiervan met geen woord spreekt, zelfs het woord „verdenking“ met opzet is weggelaten en vervangen door „nadenken“ wat in het oud-Hollandsch een veel zachtere beteekenis heeft, en er alleen staat, dat voor het vragen van zulk een nadere verklaring gewichtige oorzaken van nadenken moeten zijn, welke oorzaken evenzeer in de omstandigheden als in de uitslatingen van den predikant kunnen gelegen zijn;

e. de Deputaten ad art. 49 in hun advies aan de Classis dan ook duidelijk verklaard hebben, dat zij, zonder ook maar in het minst Dr Geelkerken te beschuldigen, dat hij afwijkt van de belijdenis onzer Kerken of uit te gaan van de onderstelling, dat hij niet rechtzinnig is, toch van oordeel waren, dat de door hem overgelegde „preekcoupure“ rechtvaardige oorzaak van nadenken gaf“ en de Classis geheel in overeenstemming met dit advies alleen als haar oordeel heeft uitgesproken, dat de door Dr Geelkerken gegeven verklaring van wat hij predikte „rechtvaardige oorzaak van nadenken“ gaf, zoodat van een suspect-verklaring van Dr Geelkerken geen sprake is geweest.

20e. dat diensgevolge aan het verzoek van Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid om de „suspect-verklaring“ van Dr Geelkerken te niet te doen en hem in zijn rolle ere te herstellen, niet voldaan kan worden, daar de Synode niet vernietigen kan wat nooit heeft plaats gevonden en van een herstel in zijn ere als predikant geen sprake kan wezen, waar deze ere hem nooit genomen is;

21e. dat ook de bezwaren, door Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid aangevoerd tegen de besluiten der Classis Amsterdam, dd. 22 April enz., om aan te toonen, dat deze besluiten in strijd waren met het onderteekeningformulier aangezien a. de door hem overgelegde „preekcoupure“ geen gewichtige oorzaken van nadenken gaf; b. de gevraagde verklaring van gevoelen niet noodig was tot behouding van de eenigheid en zuiverheid der leer en c. de gestelde vragen ook niet betroffen eenig „stuk der leer“, maar alleen exegetische vraagstukken in verband met de bijzonderheden uit het Paradijsverhaal, niet juist zijn omdat quod ad a. de Synode reeds als haar oordeel heeft uitgesproken, dat de preekcoupure wel gewichtige oorzaken tot nadenken gaf;

quod ad b. de gevraagde nadere verklaring wel noodzakelijk was, om de eenigheid en zuiverheid der leer te bewaren, daar het hier ging, om elk twijfel weg te nemen of hetgeen Dr Geelkerken leerde, wel in overeenstemming was met art. 4 en 5 onzer Belijdenis;

quod ad c. het hier niet ging om enkele exegetische moeilijkheden bij het Paradijsverhaal, maar wel hiertoe, of de bijzonderheden, die de H. Schrift ons in dit Paradijsverhaal mededeelt, door Dr Geelkerken ten volle als historische feiten werden aanvaard in dien zin, zooals de Schrift ons deze feiten klaarlijk bedoelt voor te stellen, en dit wel degelijk het gezag raakt van de H. Schrift, zooals dit in onze Belijdenis art. 4 en 5 wordt beleden;

22e. dat daarom de Part. Synode van Noord-Holland terecht deze protesten voor niet gegrond heeft verklaard;

23e. dat echter krachtens het onderteekeningformulier Dr Geelkerken, toen hij zich bezwaard gevoelde over deze besluiten der Classis Amsterdam formeel het recht had in appel te gaan bij de meerdere vergaderingen en staande dit appel gehouden was, eerst als de Particuliere Synode uitspraak gedaan had, zich daarnaar te reguleren, zoodat de straf, waarvan in dit onderteekeningformulier gewag wordt gemaakt, wanneer een predikant weigert de gevorderde verklaring af te leggen, n.l. het ipso facto gesuspendeerd worden, in geval van appel eerst intreedt, wanneer de Particuliere Synode over zijn bezwaar uitspraak heeft gedaan en hij dus nog weigert zou naar deze uitspraak der Part. Synode zich te reguleren, weshalve de Classis Amsterdam, toen Dr Geelkerken bij de Part. Synode in appel was gegaan, ook juist zou gehandeld hebben met eerst de uitspraak dezer Synode af te wachten en zij ook niet bevoegd zou geweest zijn, hangende dit appel, Dr Geelkerken ipso facto van zijn dienst gesuspendeerd te verklaren, omdat hij weigerde op de hem gestelde vragen een naar het oordeel der Classis voldoende antwoord te geven;

24e. dat echter het bezwaar van Dr Geelkerken, dat hij door de nadere verklaring aan de Classis, toegezonden 16 Juni 1925, aan den eisch van het onderteekeningformulier voldaan had en de Classis niet het recht had hem bovendien nog schriftelijk of mondeling vragen te stellen en daarop een categorisch antwoord te verlangen, ongegrond is, aangezien elke kerkelijke vergadering, die volgens het onderteekeningformulier van een Dienaar des Woords een nadere verklaring van zijn gevoelen vraagt, dit doet mag in den vorm van hem bepaalde vragen te stellen een schriftelijk of mondeling antwoord op deze vragen mag eischen en zij ook te beoordeelen heeft of de antwoorden op deze vragen voldoende zijn;

25e. dat evenmin gegrond is het bezwaar, zoodat door Dr Geelkerken als door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid ingebracht tegen het zoogenoemd citatierecht, waarvan de Classis Amsterdam tegevoerd Dr Geelkerken gebruik heeft gemaakt om hem mondeling te ondervragen, welk citati-